

TEZKOR-QIDIRUV FAOLIYATINING JINOYATCHILIKKA QARSHI KURASHDAGI MUHIM RÒLI

Norbòtayev Sardorbek Ilhom ògli

IIV Akademiyasi 3- kurs kursanti

Annotatsiya; *Ushbu maqolada Tezkor-qidiruv faoliyati, jinoyatchilikka qarshi kurashdagi muhim bir qo'llanma bo'lib, jinoyatchilik va boshqa jinoyatlar ustida davlat organlarining va jamoatning diqqatini jalb etish uchun ishlab chiqilgan ma'lumotlar va vositalardir. Ehtimolli jinoyat faoliyatlarini aniqlash tezkor-qidiruv va monitoring tizimlari yordamida, ehtimolli jinoyatchilik faoliyatlarini aniqlash, ularga qarshi kurash tog'risida so'z yuritiladi.*

Kalit so'z; ; *Tezkor-qidiruv, faoliyati, jinoyat, organ, jamoa, tizim, ma'lumotlar bazalari, muhim vazifalari, sifat, component, maxfiylik.*

Ааннотация; *Следственная деятельность является важным инструментом в борьбе с преступностью, информация и средства, разработанные для привлечения внимания органов государственной власти и общественности к преступности и другим преступлениям. обсуждается выявление вероятной преступной деятельности, использование систем быстрого поиска и мониторинга, выявление вероятной преступной деятельности, борьба с ней.*

ключевое слово; ; *быстрый поиск, активность, преступление, тело, команда, система, базы данных, важные функции, качество, компонент, конфиденциальность*

Annotation; *this article contains information and tools developed to attract the attention of public authorities and the public on operational-search activities, an important guide in the fight against crime and other crimes. Identification of probable criminal activities is carried out with the help of Operational-Search and monitoring systems, identification of probable criminal activities, speaking in the mountain of combating them.*

Keyword: *quick-search, activity, Crime, Authority, team, system, databases, important functions, quality, component, privacy.*

Tezkor-qidiruv faoliyati, jinoyatchilikka qarshi kurashdagi muhim bir qo'llanma bo'lib, jinoyatchilik va boshqa jinoyatlar ustida davlat organlarining va jamoatning diqqatini jalb etish uchun ishlab chiqilgan ma'lumotlar, vositalar va usullarni o'z ichiga oladi. Bu faoliyat jinoyatni oldini olish, jinoyatni yengillash va jinoyatchilar bilan kurashishga yordam beradi. Tezkor-qidiruvning jinoyatchilikka qarshi kurashdagi muhim roli quyidagi xususiyatlar bilan ajralib turadi:

1. Jinoyatchilikni oldini olish: Tezkor-qidiruv tizimlari va ma'lumotlar bazalari jinoyatchilikning oldini olishda muhim rol o'ynaydi. Bu tizimlar yordamida politsiya va xavfsizlik xizmatlari jinoyatchilik guruhlarini aniqlayadi va ularga qarshi kurash uchun tegishli chora-tadbirlar olib boradi.

2. Ma'lumotlar almashish: Tezkor-qidiruv tizimlari jamoat va xususiy shaxslarning ehtimolli jinoyatchilik faoliyatlarini aniqlashda yordam beradi. Bu orqali potential

jinoyatchilar va ularning faoliyatlarini aniqlash, ularga qarshi kurash uchun muhim ma'lumotlar to'plashadi.

3. Amalga oshirish: Tezkor-qidiruvning muhim vazifalari ichida jinoyatchilikni oldini olish, ma'lumotlar almashish bilan birga, aniqlik va barqarorlik bilan operativ chora-tadbirlarni amalga oshirish bo'lishi mumkin. Bu faoliyat jinoyatchilik faoliyati va uning ommaviy xavfiyatiga ta'sir ko'rsatadi.

Inson huquqlari, erkinliklari va qonuniy manfaatlar ustuvorligi prinsipi

- Tezkor-qidiruv faoliyatini amalga oshiruvchi organlar hamda ularning xodimlari tomonidan inson huquqlari, erkinliklari va qonuniy manfaatlar buzilgan taqdirda, mazkur organlar hamda ularning rahbarlari ushbu huquqlar, erkinliklar va qonuniy manfaatlar tiklash, yetkazilgan zararining o'rnini qoplash hamda aybdorlarni belgilangan tartibda javobgarlikka tortish choralarini ko'rishi shart.

- Tezkor-qidiruv tadbirlarini o'tkazish natijasida olingan, jinoyat yoki boshqa huquqbuzarlik sodir etish bilan bog'liq bo'lmagan axborotdan inson huquqlari, erkinliklari va qonuniy manfaatlarini cheklash uchun foydalanilishi mumkin emas.

- Hech kim qiynoqqa solinishi, zo'ravonlikka, shafqatsiz yoki inson sha'ni va qadr-qimmatini kamsituvchi boshqa tarzdagi tazyiqqa duchor etilishi mumkin emas.

- Insonning shaxsiy hayoti holatlariga oid ma'lumotlarning oshkor etilishiga olib keladigan, uning hayotini, sog'lig'ini xavf ostiga qo'yadigan, sha'ni va qadr-qimmatini kamsitadigan harakatlarni amalga oshirish taqiqlanadi.

- Tezkor-qidiruv faoliyati, jinoyatchilikka qarshi kurashda muhim bir vosita sifatida qaraladi va jinoyatchilik bilan kurashishda davlat tuzumining keyinchalik muhofazasi va jamoat xavfiyatining oshirilishi uchun juda muhimdir.

Tezkor-qidiruv faoliyati, jinoyatchilikka qarshi kurashdagi muhim bir komponent sifatida o'rganilgan. Ushbu turdagi faoliyatning muhim ro'li quyidagi xususiyatlarga ega.

Ehtimolli jinoyat faoliyatlarini aniqlash: Tezkor-qidiruv va monitoring tizimlari yordamida, ehtimolli jinoyatchilik faoliyatlarini aniqlash, ularga qarshi kurash uchun muhim ma'lumotlar to'plashadi. Bular jamoat va davlatning xavfsizligi uchun muhim bo'lgan muammolarni oldini olishga yordam beradi.

Tezkor-qidiruv faoliyati, jinoyatchilik va jinoyatlar ustida davlat organlarining, xavfsizlik xizmatlarining va jamoatning diqqatini jalb etish uchun muhimdir. Ushbu faoliyat jinoyatchilik bilan kurashish, jinoyatlarni oldini olish, va ommaviy xavfiyatni oshirish uchun zarur bo'lgan.

Bu faoliyat jamoatni jinoyatchilik va terrorismga qarshi himoya qilishda asosiy ro'li o'ynaydi. Tezkor-qidiruv faoliyati yordamida ichki ishlar organlari hujjatlarda yozilgan qonun hujjatlari, axborotlar va texnik vositalar orqali jinoyatga urinishda zarur ma'lumotlarni topadi. Bu esa jinoyatchilik va terrorizmga qarshi kurashda o'z vazifasini bajarishga imkon beradi.

Tezkor-qidiruv faoliyati jinoyatchilikka qarshi kurashda ko'plab muhim vazifalarni o'z ichiga oladi, masalan:

Dastlabki og'irlik darajasini pastga tushirish: Tezkor-qidiruv faoliyati jinoyat holatlarini tez aniqlash va ularga tez reaksiya ko'rsatish imkonini beradi, bu esa jinoyatchilikka qarshi kurashda og'irlik darajasini pastga tushirib, jamiyatning xavfsizligini ta'minlashga yordam beradi.

Tezkor-qidiruv faoliyati jinoyatchilik va terrorizmga qarshi kurashda huquqiy tarzda ma'muriyat organlariga katta o'rin o'ynaydi va jinoyat holatlari ustida samarali kontrolni ta'minlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Jinoyatlarni tergov qilish metodikasi. Toshkent-2017. O'zbekiston Respublikasi IIV akademiyasi. 184-b. Maruzalar kursi.
2. Kriminalistika darslik. Toshkent-2018. Mualliflar jamoasi.
3. Uyushgan guruhlar tomonidan sodir etilgan jinoyatlarni kvalifikatsiya qilish. I.A.Sottiyev. O'zbekiston Respublikasi Ichki Ishlar Vazirligi Akademiyasi. Toshkent-2012.
4. jinoiy sud jarayonlarida transmilliy uyushgan jinoyatchilikka qarshi kurashning samarali usullari. Bryus g. oh.
5. Meretukov G.M. “Uyushgan jinoiy guruhlar tomonidan sodir etilgan jinoyatlarni tergov qilish bo'yicha sud-tibbiy yordam”.